

Advies	Datum aan minister verzonden	Korte omschrijving van de adviezen	Formeel Antwoord VWS	Verdere opvolging
Advies 1: Programma van Eisen voor digitale oplossing ter aanvulling op bron- en contact-onderzoek GGD	5-6-2020	<ul style="list-style-type: none"> • Raamwerk van de Begeleidingscommissie als uitgangspunt nemen • meer aandacht te besteden aan het formuleren van een gedegen PvE • iedereen die een notificatie van de notificatie-app ontvangt (ook zonder symptomen) de mogelijkheid te geven om getest te worden. • samen met het RIVM en de GGD te kijken wanneer en hoe vaak (zgn. "slim testen") een genotificeerd persoon getest moet worden teneinde de grootste kans te hebben om alle besmettingen op te sporen. 	<p>Het doel staat voor mij voorop. Dat is om die contacten die besmette personen zich niet herinneren snel te laten weten dat ze in contact zijn geweest met iemand die besmet is met het virus. Dat vult het reguliere bron- en contactonderzoek aan en leidt tot meer, en sneller, gewaarschuwde contacten. Elke gevonden extra besmetting is winst, omdat daarmee een mogelijke verspreidingsketen wordt verbroken. Ook bij een lage adoptiegraad is al effect te verwachten¹⁶. Andere landen gaan ons voor. Zo is in zowel Italië als in Duitsland al een app beschikbaar¹⁷. In Duitsland werd de app de eerste dag zo'n 7 miljoen keer geïnstalleerd. Het advies van de Begeleidingscommissie wordt meegenomen in de aanscherping van het Programma van Eisen. De Begeleidingscommissie adviseert verder dat, voor het naleven van de adviezen, testen na notificatie toegevoegde waarde kan hebben. De Begeleidingscommissie verwacht dat mensen eerder geneigd zijn adviezen op te volgen als zij snel weten of zij besmet zijn. Zo hoeven bijvoorbeeld zelfstandigen bij een negatieve testuitslag niet in zelfisolatie en kunnen zij mogelijk inkomensverlies voorkomen. In plaats van zelfisolatie of -quarantaine zou, zo is het advies van de Begeleidingscommissie, bij een notificatie door de app, tot twee keer toe indicatief getest kunnen worden, ongeacht of mensen klachten hebben. Testen zou hierdoor op maat kunnen worden ingezet. Ik heb deze suggestie aan het OMT voorgelegd ter advies. (Uit Kamerbrief van 24 juni)</p> <p>Het beschermen van de privacy van gebruikers van de app is een harde eis voor mij bij de introductie van CoronaMelder. Hierboven heb ik beschreven welke checks ik heb uitgevoerd om de privacy te borgen. Apple en Google zijn inderdaad betrokken partijen maar geen verwerkers in de zin van de AVG. Het afsluiten van een verwerkersovereenkomst met Apple en Google is dan ook niet mogelijk. Ik vind het wel belangrijk dat er goede afspraken met Google en Apple zijn, deze zijn opgenomen in het document Exposure Notification.⁸</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gebruikers met een Android telefoon krijgen in alle apps zoals CoronaMelder die gebruik maken van het framework van Apple en Google (en daarmee ook in alle andere landen die een dergelijke app ontwikkelen) een melding over het gebruik van locatiegegevens. Op Android schaaft Google het gebruik van Bluetooth onder locatieservices omdat met sommige Bluetooth toepassingen locatie kan worden bepaald. Voor gebruikers is dit verwarrend, omdat CoronaMelder vervolgens geen toegang krijgt (en ook niet zal krijgen) tot locatiegegevens. <p>Zowel in Europees verband als op nationaal niveau is doorlopend overleg met Apple en Google. Dit zal actief worden voortgezet om ook deze voorgelegde zaken te bespreken. Gedurende het gehele traject is ook regelmatig contact met de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) over de voortgang van de app. De AP houdt toezicht op verwerkingen van persoonsgegevens en kijkt daarom, zoals ook hierboven beschreven, mee op CoronaMelder. De AP is een onafhankelijke toezichthouder. Het is aan de AP zelf om te bepalen welke prioriteiten zij stelt. (Uit Kamerbrief van 16 juli 2020)</p>	Er is een herziene versie van PvE van 15 juli beschikbaar voor de begeleidingscommissie. Deze is in de samenwerkingsruimte geplaatst.
Advies 2: Gebruik Google en Apple API	1-7-2020	<ul style="list-style-type: none"> • sluit met Google en Apple een verwerkersovereenkomst als bedoeld in artikel 28 van de Algemene verordening gegevensbescherming; • neem in de verwerkersovereenkomst op dat Google en Apple garanderen dat zij geen gegevens, -op welke manier dan ook verzameld- in het kader van het gebruik van de notificatie-app zullen verwerken voor eigen doeleinden, óók niet wanneer functionaliteit van de notificatie-app in de besturingssystemen en/of software van Google en Apple zelf ingebouwd zal worden; • neem in de verwerkersovereenkomst met Google op dat gebruikers van Android toestellen niet verplicht worden om geolocatie aan te zetten; • verzoek de AP om toezicht te houden op zorgvuldige naleving van de regels ter bescherming van persoonsgegevens door alle bij de COVID-app betrokken partijen, inclusief Google en Apple. • Kaart dit onderwerp in Europees verband aan omdat dit probleem ook in andere EU-lidstaten voor Nederlandse ingezetenen en ingezetenen van andere lidstaten kan ontstaan, maar wacht vooral niet op een gemeenschappelijk Europees standpunt, maar neem onverwijld zelf contact op met Google en Apple. 	<p>Het beschermen van de privacy van gebruikers van de app is een harde eis voor mij bij de introductie van CoronaMelder. Hierboven heb ik beschreven welke checks ik heb uitgevoerd om de privacy te borgen. Apple en Google zijn inderdaad betrokken partijen maar geen verwerkers in de zin van de AVG. Het afsluiten van een verwerkersovereenkomst met Apple en Google is dan ook niet mogelijk. Ik vind het wel belangrijk dat er goede afspraken met Google en Apple zijn, deze zijn opgenomen in het document Exposure Notification.⁸</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gebruikers met een Android telefoon krijgen in alle apps zoals CoronaMelder die gebruik maken van het framework van Apple en Google (en daarmee ook in alle andere landen die een dergelijke app ontwikkelen) een melding over het gebruik van locatiegegevens. Op Android schaaft Google het gebruik van Bluetooth onder locatieservices omdat met sommige Bluetooth toepassingen locatie kan worden bepaald. Voor gebruikers is dit verwarrend, omdat CoronaMelder vervolgens geen toegang krijgt (en ook niet zal krijgen) tot locatiegegevens. <p>Zowel in Europees verband als op nationaal niveau is doorlopend overleg met Apple en Google. Dit zal actief worden voortgezet om ook deze voorgelegde zaken te bespreken. Gedurende het gehele traject is ook regelmatig contact met de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) over de voortgang van de app. De AP houdt toezicht op verwerkingen van persoonsgegevens en kijkt daarom, zoals ook hierboven beschreven, mee op CoronaMelder. De AP is een onafhankelijke toezichthouder. Het is aan de AP zelf om te bepalen welke prioriteiten zij stelt. (Uit Kamerbrief van 16 juli 2020)</p>	
Advies 3: Relatie	3-7-2020	A: Cruciaal voor de ontwikkeling en lancering:) Mede op basis van het eerste advies van de	A:

<p>notificatie-app en Covid-19 Teststrategie</p>		<ol style="list-style-type: none"> 1) Handelingsadviezen die direct toegang tot testen geven, ook zonder symptomen, wel afhankelijk van de contactdatum met een geïnfecteerde. 2) De teststraten ingericht dat burgers op de juiste dag kunnen testen; 3) Geen regionale verschillen in de toegang tot het testen; 4) Binnen 24 uur heeft de burger zijn testuitslag ontvangen; 5) Slim notificeren; literatuur en onderzoek bijhouden; 6) Epidemiologen en infectieziektenmodelleers betrekken bij het bouwteam om de app-algoritmen en parameters optimaal in en bij te kunnen stellen. 7) Internationale afstemming over cross-border gebruik notificatie-apps. <p>B: Lancering eventueel uitstellen De begeleidingscommissie adviseert om de app pas te lanceren wanneer bovenstaande is georganiseerd. Dat betekent wellicht dat de app later gelanceerd wordt dan gepland en wellicht dus nádat vele Nederlanders hun vakantie aanvangen.</p> <p>C: Licht het publiek in over de mogelijkheid en consequenties van gemiste en incorrecte notificaties</p>	<p>Begeleidingscommissie is het OMT eerder al om advies gevraagd met betrekking tot het testen van mensen zonder symptomen of klachten. Ik schreef u eerder dat het OMT aangaf dat dit relevant is bij uitbraken, zoals we recent bijvoorbeeld hebben gezien in slachthuizen. De GGD kan in dergelijke gevallen besluiten tot het testen van mensen zonder symptomen of klachten. Het past goed bij een risicogerichte en risicogestuurde aanpak van testen in zo'n situatie. Ook kan het testen zonder symptomen of klachten nuttig zijn bij mensen die in beeld zijn gekomen via bron- en contactopsporing. Dit zou mogelijk ook kunnen gelden voor nauwe contacten van een besmette persoon die via de app geïdentificeerd wordt en dit wordt meegenomen in het traject voor ontwikkeling van apps.</p> <p>Het handelingsadvies dat met de notificatie wordt meegezonden, wordt opgesteld door de GGD. Dit advies kan veranderen afhankelijk van de fase waarin de bestrijding van het virus zich bevindt en is gebaseerd op de richtlijnen van het RIVM. Zo kan op basis van het aantal dagen sinds het hoog-risico contact plaats vond het advies zijn om zoveel mogelijk thuis te blijven en na een nader te bepalen aantal dagen sinds het contact met de besmette persoon een test aan te vragen. Met betrekking tot dit laatste voert het RIVM op dit moment op mijn verzoek een onderzoek uit naar testen zonder klachten. Hierin wordt bekeken hoe het advies van de Begeleidingscommissie overgenomen kan worden dat na notificatie, afhankelijk van de dag van het hoog-risico contact, altijd een test zou moeten kunnen worden aangevraagd (ook als men geen klachten heeft). Dit zal dan moeten gelden voor zowel opgespoorde contacten in de reguliere bron- en contactopsporing als na notificatie in de app. (Uit Kamerbrief van 16 juli 2020)</p>	<p>B: Lancering is uitgesteld van 15 juli naar 1 september.</p>
<p>Advies 4: Android Locatie Instelling</p>	<p>10-7-2020</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het is van belang om Nederlanders proactief te informeren over het feit dat Android-toestellen gaan verzoeken om de locatie aan te zetten. Beweer <i>niet</i> stellig dat Google helemaal géén locatiegegevens verzamelt, dat kan Nederland namelijk niet staven. 2. Voorts is het van belang om middels illustraties en animaties Nederlanders te informeren hoe zij locatiegegevens voor andere apps uit kunnen zetten en dit actief te bevorderen 3. Tevens adviseren wij de minister om Q&A's m.b.t. de Android-locatiegegevens op de Rijksoverheid website te publiceren. 	<p>Zoals hiervoor ook al beschreven als reactie op het tweede advies van de Begeleidingscommissie, houdt de locatie-toestemming niet in dat Google locaties van gebruikers bij kan houden. Op Android schaaft Google het gebruik van Bluetooth onder locatiediensten omdat met sommige Bluetooth toepassingen locatie kan worden bepaald. Voor het bepalen van locaties binnen een app moet de instelling geactiveerd zijn en moet de desbetreffende app ook locatie-toegang hebben. Voor CoronaMelder is dat laatste niet het geval: CoronaMelder kan niet bij locatiegegevens van de gebruiker. Indien Google besluit deze melding niet aan te passen, dan zal ik documentatie laten opstellen om gebruikers te informeren over hoe zij ervoor kunnen zorgen dat locatie-instellingen al dan niet aan staan en ook dat CoronaMelder geen toegang tot locatiegegevens heeft. Eenzelfde vraag speelt ook in andere landen die gebruik maken van het framework van Apple en Google. Wij trekken reeds samen op in gesprekken met Google hierover en zullen ook leren van hoe andere overheden momenteel met het uitleggen en documenteren van de genoemde kwestie omgaan. (Uit Kamerbrief van 16 juli 2020)</p>	
<p>Gesprek met minister</p>	<p>14-7-2020</p>	<p>4.</p>	<p>Op 14 juli heb ik overleg gehad met de voorzitters van de Begeleidingscommissie, de Taskforce Digitale Ondersteuning Bestrijding COVID-19 en de Taskforce Gedragswetenschappen over mijn voornemen CoronaMelder op 1 september landelijke te introduceren. De voorzitters van deze adviesorganen hebben mij geadviseerd om op 1 september met CoronaMelder te starten en (de opbrengsten en effecten van) het gebruik van CoronaMelder te blijven evalueren en te leren van de opgedane ervaringen. Daarbij</p>	

			moet in ieder geval gekeken worden naar het effect van het gebruik van de app op gedrag, epidemiologische waarde en medische waarde en naar de ethische effecten. Nogmaals is mij geadviseerd ervoor zorg te dragen dat het voor mensen mogelijk is om zich na een notificatie van CoronaMelder te laten testen, ongeacht klachten of symptomen. Zoals ik hierboven aangaf, is het melden van 'de dag van het hoog-risico contact' belangrijk voor een goede werking van de app zodat de melding kan worden toegespijst op het correcte advies. Daarnaast hebben zij mij geadviseerd om bij het vervolg van de praktijktest ook te testen in een regio waar het aantal besmettingen op dit moment wat hoger ligt. Tenslotte is door de voorzitters het belang benadrukt van een goede uitleg van de werking van CoronaMelder, zowel voor de individuele burger als voor de samenleving, en het ontkrachten van mythes over de app. (Uit Kamerbrief van 16 juli 2020)	
Advies 5: PvE Contact Dagboek App	15-7-2020	<ol style="list-style-type: none"> 1. Te veel overlap met de notificatie-app (Corona Melder). 2. Eén doelgroep: GGD BCO. Noem de app "Contactdagboek app". <ol style="list-style-type: none"> a. Onderzoek of de app noodzakelijk is. b. Geef voorrang aan bescherming van persoonsgegevens en privacy. 3. Bouw voor symptoommonitoring niet zelf een app, maar verwijst naar bestaande. 4. 3 applicaties; 1) CoronaMelder, 2) Contactdagboek app 3) bestaande symptoommonitoring-apps. De drie soorten apps worden op verschillende momenten, voor verschillende functies ingezet. De applicaties verwijzen waar nodig. 5. Zorg voor één samenhangend opsporings- en inperkingsbeleid met landelijke en consistente teststrategie en heldere communicatie. 6. Data managementplan en implementatieplan voor de Contactdagboek app. 7. Werk het evaluatieprotocol voor de Contactdagboek app verder uit. 	Dit advies zal worden betrokken bij de voorbereiding van de mogelijke ontwikkeling van deze app waarover ik u na de zomer zal informeren. (Uit Kamerbrief 17 augustus)	
Advies 6: Aparte wetgeving voor de Coronamelder en eventuele andere digitale ondersteuningsmiddelen	3-8-2020	<ol style="list-style-type: none"> 1. De commissie adviseert aparte wetgeving voor de app(s). 2. Pas het Wetsvoorstel aan; de app kan niet gebruikt worden om personen te <i>identificeren</i>; en verbied dat verzamelde gegevens voor <i>een ander doel</i> dan waarvoor deze is bedoeld (ondersteuning van het BCO door de GGD) en <i>door een andere partij</i> dan de GGD (dus incl Google en Apple) kan worden gebruikt. 3. Leg normenkader, scope en eindigheid van de app en digitale ondersteuningsmiddelen in aparte wetgeving vast, wetgeving moet ver mogelijk gevorderd zijn <i>voorafgaand</i> aan of desnoods <i>ten tijde</i> van de lancering. 4. Bundel Europese krachten mbt "Exposure Notification" API en MIPS. Bevorder <i>privacy</i> van gebruikers en preciseer de <i>scope</i> alsook <i>tijdelijkheid</i>. Win advies in van EDPS en EDPB. 5. Verbod op MIPS, met als uitzondering de CoronaMelder. 6. Contactdagboekgegevens interessant voor buitenlandse statelijke actoren; voorzie sterke bescherming. 	Dit zesde advies zal ik betrekken bij de verwerking van de adviezen van de Autoriteit Persoonsgegevens en de Raad van State alvorens de wetgeving aan uw Kamer aan te bieden. (Uit Kamerbrief 17 augustus)	
Advies 7: Randvoorwaarden voor lancering	5-8-2020	<ol style="list-style-type: none"> 1. Versnel de opsporingsketen significant en zet de melder in als motivatie om zich eerder te laten testen. 2. Voer een toets uit in een gebied met hoge besmettingsgraad. Stel de app pas beschikbaar ná een dergelijke toets en aanpassingen naar bevindingen de app publiekelijk beschikbaar. 	<p>Het advies om CoronaMelder gebruikers die een notificatie hebben ontvangen, op te roepen om zich direct te melden om zich te laten testen vóór het moment dat ze het meest besmettelijk zijn, neem ik over. Vandaag is het vervolg van de praktijktest met CoronaMelder bij de vijf GGD regio's gestart. Daar zal gedurende de testperiode de mogelijkheid om 7 dagen na het risicovolle contact te testen, ook als er geen klachten zijn, aangeboden worden. Het OMT is gevraagd om te adviseren over deze specifieke termijn. Bij de landelijke invoering van CoronaMelder wordt met betrekking tot testen na notificatie aangesloten bij de protocollen die volgen uit het dan geldende landelijke testbeleid inzake asymptomatisch testen.</p> <p>Het advies van de Begeleidingscommissie om de app te testen in een regio met een hoge besmettingsdichtheid bleek lastig over te nemen. De GGD'en in regio's met een hoge besmettingsdichtheid hebben gevraagd om de proef te doen in regio's waar meer ruimte is</p>	

			om bevindingen die, gezien de benodigde aanpassing in de werkprocessen en ICT van de GGD mogelijk tijdens de proef worden gedaan, op te vangen. Gelukkig zijn de vijf GGD regio's bereid gevonden om de werking van de app binnen de werkprocessen te testen gedurende vervolg van de praktijktest. Hiermee wordt alsnog ervaring opgedaan met voldoende mensen en ook met mensen die positief zijn getest. Deze proef richt zich vooral op de werkprocessen zoals deze zijn ontworpen voor de GGD medewerkers. De effectiviteit van de app kan pas goed worden onderzocht bij grootschalige introductie. De opzet van deze doorlopende evaluatie van de werking van CoronaMelder is, met betrokkenheid van de Begeleidingscommissie, reeds in gang gezet. (Uit Kamerbrief 17 augustus)	
Advies 8; Randvoorwaarden voor lancering (bis)	8-8-2020	Voer een taalkundige toets uit voorafgaand aan de lancering om de slagingskans van de app sterk te bevorderen. Onderzoek (i) taalgebruik bij handelingen die cruciaal zijn voor de meldprocedure en (ii) taalgebruik waar de werking van de app uiteen wordt gezet en toelicht.	Het advies om aandacht te besteden aan taalgebruik heb ik overgenomen. Mede naar aanleiding van het veldonderzoek in Twente is het handelingsperspectief grondig herschreven en meer instructief en actiegericht gemaakt. Ook de teksten rondom de meldprocedure zijn sterk vereenvoudigd. Na de tests in Twente is deze versimpelde instructie met zo'n 700 respondenten getoetst, ook met lagere taal- of digitale vaardigheid. Daarbij is ook de interactie met de telefonisten van de GGD en het webportal dat zij gebruiken om de meldingen te autoriseren meegenomen. Ook is de tekst over de werking van de app op punten verder aangescherpt om misvattingen die naar voren kwamen in het onderzoek te ontkrachten. In CoronaMelder is daarnaast een extra pagina toegevoegd met uitleg over de (technische) werking van de app, ondersteund met illustraties. De teksten zullen telkens als dat nodig blijkt ook worden aangepast. (Uit Kamerbrief 17 augustus)	
Advies 9: Essentiële bepalingen wetsvoorstel	20-8-2020	<ol style="list-style-type: none"> 1. Borg de doelbinding. 2. Borg de Vrijwilligheid. Introduceer een meldpunt voor onvertredingen. Geef aan hoe opsporing/handhaving georganiseerd gaat worden. 3. Verbod op function creep. 4. Tijdelijkheid; bepaal een einddatum waarop de grondslag voor gegevensverwerking vervalt, de CoronaMelder wordt uitgeschakeld en de wet ingetrokken. 5. Verwijdering van gegevens; zorg voor een harde bewaartermijn. 6. Verbied MIPS met als uitzondering de CoronaMelder. 	<ul style="list-style-type: none"> • Op donderdag 20 augustus heeft de Begeleidingscommissie haar negende advies uitgebracht (zie bijlage) die ingaat op de voorgenomen wetgeving. Zoals eerder aangegeven is de commissie van mening dat explicitering van de wettelijke grondslag noodzakelijk is. In dit advies belicht de commissie een aantal onderwerpen die zij essentieel acht op te nemen in de wet. Het gaat hier om de tijdelijkheid van CoronaMelder, het borgen van de doelbinding van gegevensverwerking, de bepaling van een harde bewaartermijn voor verwerkte gegevens, en het verbod op gebruik van de app en gegevens hierin voor een ander doel dan waarvoor deze bedoeld is, namelijk ondersteuning van bron- en contactopsporing. Naast dat gebruik van CoronaMelder vrijwillig moet zijn, adviseert de commissie hier ook een meldpunt voor te introduceren. • 5 ^{5.1.2e} is voormalig Nederlandse onderzoeksjournalist met specialisatie in IT-beveiliging en privacy. Vanaf eind negentiger jaren geeft hij hierover lezingen en trainingen en adviseert hij organisaties over hun IT-beveiliging. Verder wordt aangeraden een verbod op te nemen dat ingaat op Mobile Interpersonal Proximity Surveillance (MIPS). Deze en eerdere adviezen die betrekking hebben op onderwerpen die vallen binnen mijn bevoegdheid zijn verwerkt in het wetsvoorstel dat 21 augustus aangeboden is aan uw Kamer. Zoals hierboven beschreven, is het bedoelde meldpunt voor misbruik ingericht. (Uit Kamerbrief 28 augustus) 	
Advies 10: teststrategie en ambitieniveau	28-8-2020	<ul style="list-style-type: none"> • Zo snel mogelijk de testcapaciteit op orde te krijgen, zodat ook mensen zónder symptomen maar mét notificatie via de CoronaMelder getest kunnen worden, think outside-the-box. • Een hoger en gekwantificeerd ambitieniveau vast te stellen en ook voor onverwachte situaties. • Betrokken organisaties verhogen ambitieniveau substantieel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Op 28 augustus heeft de Begeleidingscommissie haar tiende advies uitgebracht (...). Zij is van mening dat de effectiviteit van de app in gevaar komt indien genotificeerden zich niet kunnen laten testen. Het advies is om spoedig de testcapaciteit uit te breiden, zodat ook mensen zonder symptomen die een notificatie van CoronaMelder hebben ontvangen, getest kunnen worden. Indien de LCI-richtlijnen in de toekomst zo worden aangepast dat dit wordt aanbevolen zal ook CoronaMelder dat handelingsadvies bevatten. Daarnaast wordt ook geadviseerd 	

		<ul style="list-style-type: none"> Met inachtneming van privacy van gebruikers – wettelijke basis creëren voor vrijwillige, geanonimiseerde gegevensverwerking voor het meten van de effectiviteit van de CoronaMelder. 	<p>om een wettelijke basis te creëren voor vrijwillige, geanonimiseerde gegevensverwerking om de effectiviteit van de app te kunnen meten. In overleg met de commissie wordt nu beoordeeld of dit met behoud van de privacy van gebruikers mogelijk is. (Uit Kamerbrief 8 oktober)</p>	
<p>Advies 11: CoronaMelder alleen invoeren bij handelingsperspectief testen zonder klachten</p>	3-9-2020	<p>Het handelingsperspectief van de CoronaMelder, zijnde direct kunnen laten testen bij een app-waarschuwing ongeacht symptomen, is van cruciaal belang. Indien de testcapaciteit en –organisatie nog niet voldoende is om dit handelingsperspectief te garanderen, adviseert de begeleidingscommissie CoronaMelder nog niet in te voeren en te wachten met invoering totdat dit wel het geval is.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Naar aanleiding van dit advies ben ik in gesprek gegaan met de commissie. De voorzitter heeft mij laten weten dat dit het ideale scenario is en wat de commissie betreft het meest effectief is. Maar meldde daarbij ook dat in de huidige situatie met beperkte testcapaciteit de landelijke introductie van CoronaMelder zonder testen zonder klachten al een bijdrage kan leveren aan het bestrijden van de epidemie. Gedurende de praktijktest in de 5 GGD-regio's in Nederland konden gebruikers die een notificatie kregen zich wel als proef enige tijd zonder klachten laten testen. 4 Tweede Kamer 2019-2020, Kamerstuk 25 295, nr. 537 <p>Door de toegenomen druk op de testcapaciteit is dit handelingsperspectief, zoals ook eerder in deze brief beschreven, gewijzigd en in lijn gebracht met de algemene LCI-richtlijn. Bij landelijke introductie zal het op dat moment geldende advies na notificatie worden gehanteerd. Het RIVM doet onderzoek naar de toegevoegde waarde van asymptomatisch en presymptomatisch testen. Als dit leidt tot nieuwe inzichten zal het OMT gevraagd worden te adviseren over andere afwegingen in het testbeleid. Zoals ook toegelicht in mijn brieven van 28 augustus² en 11 september⁵ werk ik op dit moment aan het verruimen van de testcapaciteit. Op de langere termijn wordt daarnaast gewerkt aan het op grotere schaal kunnen inzetten van innovatieve testmethoden. (Uit Kamerbrief 8 oktober)</p>	
<p>Advies 12: desinformatie en digitale ontwrichting ten aanzien van een Corona Vaccin</p>	11-10-'20	<ul style="list-style-type: none"> Lering trekkend uit berichtgeving rond de lancering van de CoronaMelder app, pleit de begeleidingscommissie voor een vroegtijdige afstemming en lancering van communicatie rondom Covid-19 vaccin(s). De reden hiervoor is de toegenomen dreiging van desinformatie en digitale ontwrichting. En dus: Start zo snel mogelijk de (online) dialoog over COVID-19 vaccinatie én de strijd tegen desinformatie Debunk desinformatie Stem campagne af met experts, beoogde uitvoerders én doelgroepen Online dialoog op Instagram, YouTube, en andere sociale media Spreek over voor- en nadelen van een Digitaal 'vaccinatiebewijs'? 	<p><i>Informele reactie</i> 5.1.2e <i>dd 17.11.2020: het programma RDO gaat niet over vaccinatie en heeft (evenals ik) geen relatie tot de passages over vaccinatie. Waar de commissie daarover advies geeft geleiden wij die door.</i></p> <p><i>Informele reactie</i> 5.1.2e <i>in vergadering 3.12.2020: Als voldoende reactie is dat het advies wordt opgepakt, kan 5.1.2e daar wel wat mee, en wordt openbaar maken ook makkelijker.</i></p> <p><i>Update dec 2020: Advies is zoals afgesproken op de website van de rijksoverheid toegevoegd.</i></p>	
<p>Advies 13: regie en registratie van testen & versnellen verwerken positieve testuitslagen</p>	27-10-20	<p>Dit advies richt zich op het belang van (1) het houden van regie op de testcapaciteit, (2) het versnellen van de verwerking van positieve testuitslagen en (3) het registreren van snel-en zelftest uitslagen en het volgen van de verspreiding van het virus. Bij alle drie de belangen kan de ICT een belangrijke rol spelen, zowel aan de voor-als aan de achterkant van het proces. Daartoe dient gewerkt te worden aan beleidsplannen over en aanvullingen in de bestaande 'COVID-19 ICT-infrastructuur'. De overheid dient regie te houden op deze infrastructuur, alsmede de benodigde communicatie en begeleiding te bieden bij het test en vervolgproces voor burgers.</p>	<p>De commissie geeft aan dat bij al deze aspecten ICT een belangrijke rol kan spelen. In het geval van CoronaMelder kan gebruikers van de app bijvoorbeeld de mogelijkheid worden gegeven om hun meldcode, welke zij gebruiken om in de app samen met de GGD anderen te waarschuwen, al door te geven bij het aanvragen van een test. Het waarschuwen van contacten via CoronaMelder na het ontvangen van een positieve testuitslag kan hierdoor direct en sneller plaatsvinden zonder tussenkomst van de GGD medewerker waardoor mogelijk onbewuste en ongewilde besmettingen kunnen worden voorkomen. De commissie adviseert daarnaast ook voor registratie van snel- en zelftesten gebruik te maken van digitale oplossingen om het verloop van de epidemie goed te kunnen volgen. Deze adviezen neem ik mee bij de doorontwikkeling van CoronaMelder. Momenteel wordt verkend om gebruikers van CoronaMelder deze mogelijkheid te geven. Dit</p>	

			moet technisch mogelijk worden gemaakt en daarna ook in de praktijk geïmplementeerd worden. Ik kom daar in een volgende brief op terug. (Uit Kamerbrief 17 november 2020)	
Advies 14: Arbeidsrechtelijke gevolgen CoronaMelder	11-11-20	Dit advies richt zich op de gevolgen voor arbeidsverhoudingen van de adviezen in de CM app. <ul style="list-style-type: none"> • Geef goede voorlichting over de mogelijke arbeidsrechtelijke gevolgen van (het volgen van) de overheidsadviezen • Onderzoek of voor bijzondere situaties aanvullende wet- of regelgeving of beleid nodig is • Draag zorg voor een optimaal testmoment met een zo snel mogelijke uitslag zodat de quarantaineduur zo kort mogelijk is 	<p><i>Informele reactie</i> 5.1.2e <i>dd 17.11.2020:</i> <i>Als het gaat om werknemer-werkgever relaties [geleiden wij de adviezen door] naar andere departementen omdat daar niet de minister van VWS voor verantwoordelijk is.</i></p> <p><i>Informele reactie</i> 5.1.2e <i>in vergadering 3.12.2020:</i> <i>Als voldoende reactie is dat het advies wordt opgepakt, kan 5.1.2e daar wel wat mee, en wordt openbaar maken ook makkelijker.</i></p> <p><i>Update dec 2020: Advies is zoals afgesproken op de website van de rijksoverheid toegevoegd.</i></p>	
Advies 15: Aanpassing parameterinstelling CoronaMelder	19-1-21	Met de intrede van de zogenoemde 'Britse' mutatie van het SARS-CoV-2virus in Nederland, welke vooralsnog besmettelijker en sneller overdraagbaar wordt geacht, constateert de Begeleidingscommissie dat het mogelijk gerechtvaardigd is om de parameterinstellingen voor besmettingsrisico inschatting zoals op dit moment gebruikt in CoronaMelder, bij te stellen. Daarnaast moet worden overwogen om, mede vanwege het toetreden van SARS-CoV-2 mutaties met mogelijk andere besmettingsrisico's, na te gaan of en welk praktijkonderzoek nodig is om te kwantificeren of aangepaste appinstellingen inderdaad bijdragen aan een snellere opsporing van de circulerende SARS-CoV-2 virusvarianten.	<p><i>Update 20.01.2021: Per brief korte reactie</i> 5.1.2e.</p> <p>Naar aanleiding van het 97^e OMT advies en de opkomst van meer besmettelijke varianten van het coronavirus werkt het RIVM aan een aanpassing in het BCO-protocol van de LCI-richtlijn covid-19. In lijn hiermee heeft ook de Begeleidingscommissie op 19 januari jl. een vijftiende advies uitgebracht (zie bijlage) welke aandacht vraagt voor het mogelijk aanscherpen van parameterinstellingen in CoronaMelder met het oog op het beter en sneller kunnen vinden van besmette personen nu nieuwe virusvarianten hun intrede doen. De instellingen van de app zijn gebaseerd op de LCI-richtlijn. Bij wijziging hiervan zullen ook de instellingen en handelingsperspectieven in de app worden aangepast. Dit met in achtname van de technische vereisten en haalbaarheid van de aanpassingen. Uiteraard zal ik eveneens Europese ontwikkelingen op dit vlak bij vergelijkbare corona-apps blijven volgen. (Uit Kamerbrief 2 februari 2021)</p>	
Advies 16: Veiligheid & privacy van Covid-19 test en- vaccinatie data	8-2-21	De commissie adviseert: <ul style="list-style-type: none"> • een <i>sense of urgency</i> te creëren en een culturomslag te bewerkstelligen. • expliciet adviseert de commissie een veiligheid- en privacy-inventarisatie bij alle huidige en nieuwe SARS-CoV-2 en Covid-19 gerelateerde data-knooppunten/registratiesystemen, en een verhoging van het veiligheid & privacy bewustzijn zowel bij verantwoordelijke beheerders van deze data-knooppunten/registratiesystemen als bij degenen die toegang tot deze data hebben. • Daarnaast adviseert de commissie een publieke campagne op te starten die de huidige problemen en oplossingen beschrijft, en zodra deze datasystemen daadwerkelijk weer privacy-proof zijn dit kenbaar te maken opdat het vertrouwen van de Nederlandse burger kan worden (her)wonnen. 		
Advies 17: Toelatingskader voor apps met vaccinatie-	9-2-21	De Commissie adviseert de minister <ul style="list-style-type: none"> • (a) een toelatingskader in te richten voor het 		

en/of testbewijzen		<p>grootschalige gebruik van apps voor vaccinatie/testbewijs, en</p> <ul style="list-style-type: none">• (b) een tijdelijke wettelijke regeling in het leven te roepen die private en publieke partijen onder afgewogen omstandigheden toestaat om burgers te vragen om een vaccinatie- en/of testbewijs, enkel indien die bewijzen geleverd worden via een toegelaten app.• Dit advies betreft een toelatingskader met technische eisen, los van de ethisch/juridische afwegingen bij het gebruik van zulke bewijzen, en los van niet-digitale alternatieven.		
--------------------	--	---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--	--

Nr.	Wanneer	Korte omschrijving van informeel aangekaart issue, dat niet (later) in formeel advies is meegegeven.	Manier van aankaarten Door voorzitter in gremia, en specifiek ook door:
1	Begin juli en medio augustus	Aanleiding was een artikel in het AD waarin de minister aangaf mogelijk gebruik te willen maken van gegevens van restauranthouders bij het BCO. De commissie wil de minister adviseren om voorzichtiger te zijn met zijn uitingen in de media, die raken aan digitale ondersteuning tijdens de COVID-19 pandemie. De minder ingewijde burger koppelt wellicht dergelijke berichten aan de introductie van de Corona-tracer en thuisrapportage apps waardoor het draagvlak daarvoor ook mede geschaad kan worden.	In generieke zin aan VWS meegegeven door (vice) voorzitter.
2	Begin juli	Zorgen over voldoende testen en monitoren van werking van de app.	Mail naar het programmabureau, met input van 5.1.2e
3	Medio juli	Aandachtspunten op gebied van privacy.	Ter vergadering meegegeven aan 5.1.2e (ter gast).
4	Medio juli	<ul style="list-style-type: none"> het loont om een systeemaanpassing te doen, Covid-19 is niet over een paar maanden overgewaaid. Dit moet op Europees niveau aangekaart worden. Verzoek om een routeplanner voor tijd die voor ons ligt. Uitleg vragen over wat API kan doen/leveren samen met Vught en evt. buitenlandse data; belang van helder communicatieplan meegeven; belang benadrukken van een duidelijke teststrategie en slim testen: GGDs en hulplijnen moeten volledige ingericht zijn voor 1 september. niet wachten tot er Kamerbrieven zijn om adviezen door te sturen, adviezen zelf meteen naar de Kamer doorsturen. snelheid gaat minister niet helpen, als er nog zorgen bij ons en testers dan beter later lanceren. 	Mondeling adviesgesprek met de minister op 14 juli 2020.
5	Eind juli	Zorgen over bewustzijn dat laatste aanpassingen aan een app twee weken voor lancering gedaan moeten worden; zoiets moet door processen (ga uit van 2 weken) van Apple en Google.	Meegegeven door voorzitter.
6	Augustus	Waarom richt beleid en RIVM zich niet meer op presymptomatisch testen en de eventuele voordelen hiervan?	Vraag bij projectleider van het RIVM.
7	Augustus en oktober	Organiseren van inzet van de krijgsmacht bij ondersteuning BCO en teststraten.	Via commissieleden 5.1.2e en 5.1.2e
8	Begin augustus	Wat gebeurt er met de app als de aerosolen-theorie wetenschappelijk omarmd wordt? Kun je niet een baken neerzetten bij sommige locaties (met verhoogd verspreidingsrisico door slechte ventilatie bijv.) als extra risicosignaal in de app, of dat de crowd dat zelf kan doen.	Bij bouwteam neergelegd door ?
9	Medio augustus	Zorgen over communicatie over de Coronamelder.	Mail naar 5.1.2e, lead communicatie, door 5.1.2e en 5.1.2e
10	Medio augustus t/m medio oktober	Zorgen over teksten in CoronaMelder.	Commissiebreed en specifiek door commissieleden 5.1.2e en 5.1.2e besproken met VWS.
11	Medio augustus	Meedenken over parameters van de CoronaMelder; belangrijk om met iets te beginnen en in realtime te evalueren en bij te sturen.	Ter vergadering
12	Medio augustus tot en met heden	Evaluatie en monitoring verder brengen. Kwalitatieve en kwantitatieve analyse.	Diverse malen aankaarten bij VWS en RIVM, et input van diverse commissieleden (o.a. 5.1.2e, 5.1.2e, 5.1.2e, 5.1.2e), uiteindelijk geleid tot een wekelijks evaluatieoverleg olv 5.1.2e deelname van commissielid 5.1.2e aan een werkgroep.
13	Eind aug t/m september	Inhoudelijk en communicatief betrekken van huisartsen bij implementatie Coronamelder.	Mediation tussen VWS en huisartscoepels, door commissielid 5.1.2e
14	Eind augustus	Zorgen over of cloud van coronatest.nl onder Amerikaanse jurisdictie valt (check formulering)	5.1.2e zoeken dit uit
15	September t/m heden	Bespreken zorgen over arbeidsrechtelijke gevolgen van quarantaine met VWS en SZ.	Commissieleden 5.1.2e, 5.1.2e en 5.1.2e

16	Begin september	De API van Apple, die een verwarrende melding maakt over aantallen contacten, anders dan de app. Via 5.1.2e zal worden nagevraagd of naar Apple toe een terugkoppeling mogelijk is, dat de tekst onhandig en verwarrend is.	Commissielid 5.1.2e denkt na over een andere formulering.
17	Begin september	28 augustus is er overleg geweest tussen 5.1.2e en met Portugal, Ierland en Zwitserland. Commissie wil graag weten wat de uitkomst is geweest van dit gesprek, met name om te weten wat er op gebied van back end is gebeurd en wat we extra moeten en kunnen doen om na formele lancering de effectiviteit van de app te meten.	Voorzitter 5.1.2e brengt dit in op voorzittersoverleg.
18	Begin september	Huisartsen hebben nog vraagtekens bij de berichtgeving in de app en de communicatie erover naar de eerste lijn. Verschillende Punten zijn een maand geleden al genoemd, maar deze zijn nog steeds niet verwerkt.	Commissieleden 5.1.2e en 5.1.2e zetten dit op papier en mailen dit naar 5.1.2e.
19	Begin september	Een nieuwe tekst voor de Apple Corona API melding is per mail rondgestuurd. De commissie vindt de tekst nog te ingewikkeld en dit kan mogelijk een goed gebruik van de app frustreren. Goed zou zijn als over de tekst direct contact kan zijn met Pharos. Dit kan het beste met 5.1.2e worden overlegd.	Commissieleden 5.1.2e en 5.1.2e verzoeken VWS contact op te nemen met Pharos.
20	Medio september t/m heden.	Om effectiviteit van CoronaMelder (en daarmee proportionaliteit) te kunnen vaststellen moet er meer zicht komen op wie daadwerkelijk een notificatie heeft gehad en wie dit slechts meldt om een test te kunnen krijgen. Het zou helpen als de CoronaMelder een meldcode geeft waarvan vastgesteld kan worden of de aanvraag van een test legitiem voortkwam uit een notificatie (zonder hier per se het verkrijgen van een test aan te koppelen).	Commissielid 5.1.2e brainstormt met het bouwteam en houdt vinger aan de pols. Voorts worden via 5.1.2e ter vergadering van 1 oktober en 5 november ideeën meegegeven.
21	Eind sept	Zorgen dat OMT belang van presymptomatisch testen niet voldoende op haar netvlies heeft.	Brief van begeleidingscommissie aan OMT.
21	Eind september	Zorgen over voldoende ondersteuning bij gebruik van CoronaMelder.	Delen van ervaringen bij het snel en vakkundig opzetten van een (medisch) call center, door 5.1.2e.
23	Oktober t/m heden	Meedenken ontwikkelen Oplossing 2	Tweewekelijks schuift 5.1.2e aan bij de vergadering van de begeleidingscommissie en wordt actief meegedacht bij de ontwikkeling van Oplossing 2.
24	Begin oktober	Aanpassing van een aantal verwarrende teksten in de CoronaMelder.	Commissie onder aanvoering van commissielid 5.1.2e en 5.1.2e
25	Begin oktober	Meedenken over veiligheid van de CoronaMelder en van Oplossing 2.	Ter vergadering van 1 oktober zijn aandachtspunten meegegeven aan 5.1.2e.
26	Begin oktober	Commissie signaleert dat data van het Corona Dashboard die het RIVM publiceert niet kloppen.	Voorzitter geeft signaal door aan dhr. 5.1.2e van VWS.
27	Begin oktober	Aandacht voor de ontwikkeling van stop parameters en het meten van effectiviteit van de CoronaMelder.	Voorzitter brengt, met behulp van info verzameld door secretarissen, onder de aandacht van 5.1.2e c.s.
28	Medio oktober	Vragen meegegeven aan het bouwteam 5.1.2e ten aanzien van updates en na lancering CoronaMelder.	Mail met verzamelde punten via secretarissen.
29	Oktober t/m heden	Hulp bij ontwikkeling teststrategie.	Commissieleden 5.1.2e en 5.1.2e
30	Begin november	Zorgen over afraden van gebruik CoronaMelder in specifieke sectoren	Mail aan VWS specialist op onderwerp.
31	Medio november	Opmerking over vindbaarheid van het Meldpunt Misbruik CM	5.1.2e heeft het doorgezet: Verwijzing naar Meldpunt Misbruik komt prominenter op de website en wordt opgenomen in de CM app.
32	Eind november	Teksten in CM verduidelijken i.r.t. aanpassing van testbeleid	Doorgezet naar bouwteam: teksten zijn aangepast
33	Begin december	Zorgen over beveiliging gegevens bij GGD in HPZone en CoronIT; toegang tot gegevens door medewerkers in teststraten en callcenters zou beter afgeschermd moeten worden om misbruik of oneigenlijke inzage te voorkomen	N.a.v. gesprek in CIE vergadering van 3-12 heeft 5.1.2e een aantal TechTegenCorona leden ingeschakeld. Zij hebben aantal issues

			geïdentificeerd, het advies op papier gezet en (gratis) hulp aangeboden aan 5.1.2e (GGD). Advies: afscherming gegevens Nederlanders (9-12) (PM/nog nader aanvullen o.b.v. doorgestuurde info 5.1.2e
34	Medio december	Contact met LCI richtlijnencommissie RIVM over verontrustend bericht dat sommige GGDen bij asymptomatisch positief geteste personen na een CM melding geen notificatie doorzetten in de app. Zorgen hierover bij VWS 5.1.2e en de BC DOBC	Gesprek met RIVM in vergadering 10 dec 2020; LCI zet bericht uit naar alle GGD'en over juiste beleid: ook asymptomatische positieve tests in app doorzetten.
35	Medio januari	Vragen en zorgen m.b.t. vaccinatiecampagne, communicatie CoronaMelder en data doorlopende evaluatie effectiviteit van de app.	N.a.v. bezoek 5.1.2e in CIE vergadering van 7-1 hebben leden 5.1.2e een mail gestuurd aan VWS/5.1.2e Beantwoording van de vragen ter kennisname meegestuurd met vergaderstukken voor vergadering van 28-1.